

مجمع مجالس آسیایی

گزارش مقدماتی دبیر کل

ارائه شده به اولین نشست

کمیته فرعی از کمیته سیاسی APA در مورد

معاهده دوستی آسیا

SG/Rep/2008/04

۳ ژوئن ۲۰۰۸

الف) زمینه

- ۱- مجمع مجالس آسیایی (APA) در اولین نشست مجمع عمومی خود در نوامبر ۲۰۰۶ ضمن تصویب "اعلامیه تهران"، در بند ۹ این اعلامیه از اتخاذ "تصمیم جهت تشکیل یک گروه کاری در جمهوری اسلامی ایران به منظور مطالعه و تدوین یک برنامه عمل" در مورد موضوعاتی از جمله "پیشبرد همبستگی، دوستی و روابط خوب همسایگی میان دولت های آسیایی که به انعقاد یک معاهده دوستی در آسیا منجر شود" استقبال کرد.
- ۲- مجمع عمومی APA همچنین در بند ۴۲ اعلامیه تهران مصوب ۲۰۰۶، در میان موضوعات دیگر، "نیاز به ایجاد یک معاهده دوستی در آسیا" را تشخیص داده و "از پارلمان های آسیایی درخواست می نماید تا این موضوع را به منظور تقویت روابط حسنه و دوستی میان کشورهای آسیایی به طور کامل مد نظر قرار دهند. در این رابطه، آنها تصمیم گرفتند یک گروه کاری را جهت مطالعه موضوع تشکیل دهند تا پیش نویس یک معاهده دوستی را در سال آینده جهت بررسی بیشتر به مجمع ارائه نماید.
- ۳- پیرو واگذار شدن این مسئولیت، دبیرخانه APA یک گروه کاری متشکل از نمایندگان پارلمان، حقوقدانان، دیپلمات ها، سیاستگذاران، و دانشمندان از رشته های مختلف تشکیل داد تا موضوع را مورد مطالعه قرار داده و پیش نویسی را جهت بررسی توسط APA آماده سازند. دومین نشست مجمع عمومی APA در سپتامبر ۲۰۰۷ متن معاهده دوستی آسیا را به قطعنامه شماره APA/Res/2007/06 خود منضم نمود.
- ۴- در قطعنامه مزبور، مجمع عمومی APA تصمیم گرفت تا یک کمیته فرعی، وابسته به کمیته سیاسی APA، ایجاد کند "تا بهترین راهبردهای منتهی شونده به امضا و تصویب معاهده دوستی آسیا توسط کشورهای آسیایی، که به قطعنامه منضم شده، و پیوستن آنها به معاهده را بررسی کرده و اهداف تعیین شده در آن را پیگیری نماید."

۵- مجمع عمومی همچنین "از دبیرکل APA خواستار شد تا گزارشی را برای بررسی توسط این کمیته فرعی آماده کند." متن حاضر، گزارش دبیرکل به اولین نشست کمیته فرعی می باشد که قرار است از ۲۳ تا ۲۴ ژوئن در بحرین برگزار شود. انتظار می رود مذاکرات کمیته فرعی بر پایه این گزارش به تهیه گزارشی مشتمل بر مجموعه ای از توصیهات منجر شود که جهت تصمیم گیری توسط مجمع عمومی APA، در سومین نشست مجمع مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

ب) تحکیم همگرایی در آسیا از طریق معاهده دوستی

نظر به تحولات بنیادینی که در پی پایان یافتن عصر جنگ سرد در سطح بین المللی روی دادند، نقش خطیر آسیا در نظم جهانی به طور فزاینده ای آشکارتر می شود.

جامعه بین المللی تغییرات سریع، گسترده، و عمیقی را در همه ابعاد زندگی عمومی خود تجربه می کند. پیشرفت های فناوری، هر دو بعد کمی و کیفی تعاملات میان افراد، گروه ها، سازمان ها، ملت ها، و دولت ها را وسعت و ارتقاء بخشیده اند. در نتیجه، شرایطی در جهان پدید آمده که زمینه مساعدی را برای افزایش همگرایی در سطوح گوناگون و مناطق مختلف فراهم آورده است.

هم شرایط جهانی و هم عناصر وضعیتی همگرایی، آسیا را به یک مورد برجسته از همگرایی منطقه ای موفقیت آمیز تبدیل کرده اند: نه تنها وسعت جغرافیایی این قاره، بلکه تأثیر متقابل میان تاریخ و تمدن های پربار، منابع طبیعی عظیم و مقتضیات توسعه ای، توان های تولید انبوه و بازارهای مصرف گسترده، و تعاملات عظیم میان ملت ها و شبکه های ارتباطاتی فراملی آن، همگرایی منطقه ای را به یک ضرورت، و نه فقط یک گزینه، برای آسیا تبدیل کرده است.

گرچه نزدیکی جغرافیایی، عنصری ماهوی از همگرایی منطقه ای است، اما عناصر همگرایی به جغرافیا محدود نمی شوند. در حقیقت، پیوندهای تاریخی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، و امیستی تأثیرات متمایزی را بر شکل دادن به

یک همگرایی منطقه ای پایدار در حیطة جهانی دارند. به علاوه، نهادهای مستحکم و با دوام همکاری و رقابت در زمینه های ورزشی، رسانه ای، هنری، و علمی در سرتاسر قاره؛ تنوع منحصر به فرد جاذبه های طبیعی و هنری برای جهانگردی؛ وجوه مشترک در حال رشد در عرصه آرزوهای عمومی؛ و توانمندی های عظیم بالقوه آسیا در زمینه حفظ صلح و امنیت بین المللی؛ همگی حاکی از وجود زمینه ای مساعد برای افزایش و نوید دادن ایجاد همگرایی در آسیا هستند.

معاهده دوستی آسیا، ابتکاری شجاعانه است که به میزان قابل توجهی به فرآیند همگرایی منطقه ای در آسیا کمک خواهد کرد. این معاهده، چارچوبی را برای توافق، و عرصه ای را برای یک تعامل فعال در سطحی کلان در سرتاسر آسیا فراهم می آورد. محتویات معاهده دوستی آسیا، به طوری که توسط مجمع عمومی APA تدوین یافته، در برگیرنده اهداف و اصول مشترک، و طیفی گسترده از موضوعاتی هستند که برای پیدایش همگرایی بیشتر در جامعه آسیایی، به عنوان یک کل، حیاتی می باشند.

از یک دیدگاه منطقه ای، معاهده دوستی آسیا - به شکلی که توسط APA ارائه شده - حاکی از پیوندهای ریشه دار تاریخی، جغرافیایی، فرهنگی، و تمدنی است که به آسیا قوام بخشیده اند. منافع مشترک همه کشور های آسیایی، و همچنین چالش ها و فرصت های مشترک فراروی ملت های ایشان، هدایت کننده تدوین معاهده دوستی آسیا به عنوان راهی به سوی همگرایی بیشتر در سطح قاره ای هستند.

از یک دیدگاه جهانی، معاهده دوستی آسیا قطعا به ارتقاء جایگاه ویژه آسیا در سطح جهانی کمک خواهد کرد. توانمندی های عظیم آسیا به عنوان یک کل، برای صلح، امنیت، و رفاه جهانی ضروری هستند. همه شواهد حاکی از آن می باشند که یک آسیای یکپارچه، نقش حتی سازنده تری را در آینده امور جهانی، مطابق با منافع همه ملت های آسیایی و فراتر از آن، ایفا خواهد نمود.

پ) معاهده دوستی آسیا: چالش ها و نگرانی ها

اندیشه معاهده دوستی آسیا، مانند هر طرح نوآورانه دیگری، با پاره ای از چالش ها و نگرانی ها روبرو است. بخشی از این چالش ها به ویژگی نو بودن آن مربوط می شود. گرچه معاهده دوستی سابقه هایی در آسیا و قاره های دیگر دارد اما معاهده دوستی آسیا، به شکلی که توسط APA تدوین شده، دارای ویژگی های خاصی است: اغلب نمونه های پیشین معاهده دوستی دوجانبه هستند اما معاهده دوستی آسیا که توسط APA پیشنهاد شده، چند جانبه بوده و دامنه آن تمامی قاره را در بر می گیرد. وانگهی معاهده دوستی سندی فراگیر است که در برگرنده مجموعه ای از موضوعات اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، و حقوقی برای همکاری میان کشورهای آسیایی است.

چالش های دیگر فراروی طرح معاهده دوستی از این واقعیت ناشی می شوند که بخش اعظم محتویات آن طبیعتاً دارای سمت و سوی سیاستگذارانه هستند لذا معمولاً در قلمروی صلاحیت قوه مجریه قرار میگیرند. بنا بر این، میزان پیشرفت در این طرح به میزان همکاری و هماهنگی میان APA و دولت های آسیایی و همچنین اراده سیاسی کشورهای متبوع آنها بستگی دارد.

هر چند معاهده دوستی آسیا - منضم به قطعنامه شماره APA/Res/2007/06 مورخ ۱۹ نوامبر ۲۰۰۷ APA - بایستی به دلیل اینکه موضوعات محتوایی مورد علاقه همه ملت ها و دولت های آسیایی را به طور مؤثری در خود جای داده مورد تقدیر قرار گیرد، اما عنوان آن شاید بیش از حد بلند پروازانه به نظر برسد. از آنجا که مفاد معاهده دوستی با تصمیمات و ترتیباتی که باید با همکاری میان پارلمان ها و دولت ها اتخاذ گردند سر و کار دارند، لذا دخالت دادن دولت ها در یک فرآیند تدریجی و مرحله ای با هدف دستیابی به یک توافق، هم مناسب و هم مؤثرتر به نظر می رسد.

ت) پیشنهادات برای پیشرفت بیشتر

با توجه به مطالب فوق، چند روش برای ادامه دادن راه به نظر می رسند. کمیته فرعی می تواند روش های مختلفی را در رابطه با این معاهده بررسی نماید. سه روش واضح برای پیش بردن معاهده دوستی وجود دارند:

۱- چگونه باید معاهده دوستی آسیا - منضم به قطعنامه شماره APA/Res/2007/06 - را پی گیری نمود. به طور کلی، یک معاهده توسط نمایندگان دولت ها و پس از امضای آنها مورد مذاکره قرار گرفته و سپس به پارلمان ها تقدیم می گردد تا آن را بررسی کرده و بر پایه قانون های اساسی و آیین نامه های خود، تصویب نمایند یا به آن ملحق گردند. این یک روش بسیار رسمی برای پی گیری معاهده دوستی آسیا است.

از دیدگاه نظری، از آنجا که معاهده دوستی آسیا به ابتکار پارلمان ها تهیه شده، کمیته فرعی میتواند این موضوع را بررسی کند که چگونه هر پارلمان عضو می تواند به بهترین وجه رسماً دولت خود را در یک فرآیند قانونگذاری که خود آغازگر آن است دخالت دهد.

۲- گزینه دیگری که کمتر بلند پروازانه است این است که عنوان "بیانیه در مورد اصول دوستی و همکاری در آسیا" جایگزین عنوان "معاهده دوستی آسیا" گردد. این تغییر عنوان، چه از نظر حقوقی و چه از نظر سیاسی، بسیار حائز اهمیت است. "بیانیه در مورد اصول دوستی و همکاری در آسیا" را چگونه باید پی گیری کرد؟ به طور کلی، می توان این بیانیه را تنها به عنوان ضمیمه یک قطعنامه APA تصویب نمود. اما بهترین شیوه آن است که کمیته فرعی، امکان برگزاری یک نشست مشترک میان APA و وزرای امور خارجه را بررسی نماید. در این نشست، قطعنامه APA که هر چند برای دولت ها الزام آور نیست اما از پشتیبانی سیاسی ایشان برخوردار است، به تصویب خواهد رسید.

۳- گزینه سوم از بلند پروازی حتی کمتری برخوردار بوده و احتمال دستیابی به آن در نشست آینده مجمع عمومی آینده APA بیشتر است. این گزینه ویرایشی از گزینه دوم بدون دخالت مستقیم وزرای امور

خارجہ است. در این روش، قطعنامه APA همراه با "بیانیه در مورد اصول دوستی و همکاری در آسیا" بدون آنکه برای دولت‌ها الزام‌آور باشد، تصویب می‌گردد. اما قطعنامه APA بایستی در هر پارلمان ملی مورد بررسی قرار گیرد تا پشتیبانی سیاسی و قانونگذاری لازم را به آن بدهد. در عین حال، قطعنامه APA می‌تواند مفادی را در مورد نیاز به پیشبرد بیانیه از طریق رسانه‌ها، برگزاری جلسات توجیهی و ارائه گزارشات توسط مسئولین اجرایی، و اقدامات تبلیغاتی از طریق جامعه مدنی و NGOها در سطح ملی در بر گیرد.

پیوست ۱

متن قطعنامه معاهده دوستی آسیا (شماره APA/Res/2007/06 مورخ ۱۹ نوامبر ۲۰۰۷)

پیوست ۲

متن معاهده دوستی آسیا منضم به قطعنامه APA: شماره APA/Res/2007/06 مورخ ۱۹ نوامبر ۲۰۰۷